

Adroddiad i'r:	Pwyllgor Craffu Perfformiad
Dyddiad y Cyfarfod:	19 Gorffennaf 2018
Aelod / Swyddog Arweiniol:	Aelod Arweiniol Priffyrdd, Cynllunio a Chludiant Cynaliadwy / Pennaeth Gwasanaethau Priffyrdd ac Amgylcheddol
Awdur yr Adroddiad:	Rheolwr Priffyrdd, Asedau a Risg
Teitl:	Datblygu Strategaeth Cynnal a Chadw Priffyrdd

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad hwn yn ddilyniad cryno i'r adroddiad a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Craffu Perfformiad 7 Rhagfyr 2017 am Strategaeth Cynnal a Chadw Priffyrdd y Cyngor.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Yn y cyfarfod yn ystod Rhagfyr 2017, gwnaed cais gan y Pwyllgor y dylid gwahodd cynrychiolydd o Lywodraeth Cymru i fynychu cyfarfod er mwyn trafod y materion ariannu. Mae'r adroddiad hwn yn ychwanegu at hynny a gyflwynwyd yn flaenorol ac yn cyflwyno'r cynrychiolydd o Lywodraeth Cymru fel Mr Dewi Rowlands o Adran yr Economi ac Isadeiledd.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod Aelodau'n rhoi sylwadau ar gynnwys yr adroddiad hwn (a'r Atodiad) a hefyd yn cymryd y cyfle i drafod materion ariannu gyda Swyddog Llywodraeth Cymru.

4. Manylion yr Adroddiad

- 4.1 Atgoffir Aelodau bod cyflwr ffyrdd y Sir yn cael eu mesur mewn dwy ffordd. Mae'r ffyrdd A a B yn cael eu harolygu drwy dechneg nad ydyw'n fewnwithiol, o'r enw Sganiwr, ac mae hyn yn penderfynu ar gyfran yr elfen hon o'r rhwydwaith a ystyrir o fod mewn Cyflwr Gwael. Mae'r ffyrdd C a Heb eu Dosbarthu sy'n weddill (yn cynnwys 1142 cilomedr o'r cyfanswm o 1,416) yn destun gwerthusiad gweledol a methodoleg sgorio.
- 4.2 Yn dilyn yr adroddiad i'r Pwyllgor Rhagfyr diwethaf, mae data o'r ddau ddull asesu yma wedi'u dadansoddi ac mae Atodiad A yn rhoi manylion ynghylch sut mae'r rhain wedi newid dros oes y Cynllun Corfforaethol blaenorol. Mae'r Atodiad yn rhoi safbwynt ledled y sir, ond gall Aelodau fod â diddordeb mewn nodi sut mae'r sefyllfa ym mhob trefn Grŵp Ardal Aelodau wedi newid hefyd.
- 4.3 O ran ffynonellau ariannu, mae'r gwelliannau hyd yma wedi eu hariannu yn bennaf drwy fenthyca darbodus gan y Cyngor. Am dair blynedd ychwanegwyd at y swm hwn gan Lywodraeth Cymru, drwy Fenter Benthyca Llywodraeth Leol, a oedd yn hwb

mawr. Fodd bynnag, nid yw'r cyllid hwn bellach ar gael i ni. Y lwfans cyfalaf blynyddol ar hyn o bryd yw £2.55 miliwn ac mae oddeutu £2.3 miliwn yn cael ei wario ar waith ffyrdd wedi'i ledaenu ar draws y rhwydwaith cyfan.

Os yw'r lefelau presennol o wario o ran y refeniw a chyfalaf yn cael eu cynnal yn ystod cyfnod y Cynllun Corfforaethol presennol, teimlir y byddai hyn yn arwain at:

- a) Gynnydd yn y dyraniad cyllideb sydd angen ei wario ar waith cynnal a chadw ymatebol er mwyn ymgymryd â'n dyletswyddau statudol
- b) Dirywiad cymedrol yn y cyflwr
- c) Cynnydd yn nifer y mân ddiffygion
- d) Cynnydd yn y nifer posibl o hawliadau gan drydydd parti
- e) Lleihad tebygol ym modlonrwydd cwsmeriaid â chyflwr y ffyrdd

4.4 Ers y cyfarfod yn Rhagfyr 2017, rhoddodd Llywodraeth Cymru gefnogaeth i ni o £100,000 i gydnabod y costau ychwanegol a gododd oherwydd tywydd difrifol y gaeaf, ac mae cyfran o hwn wedi'i wario'n rhoi sylw i faterion ceudyllau dilynol. Yn ogystal, mae 'Grant Ailwampio Ffyrdd' untro o £30 miliwn wedi'i ddsbarthu i bob cyngor yng Nghymru, gan arwain at Sir Ddinbych yn cael £1,204,380. Ar argymhelliad y Grŵp Buddsoddi Strategol (SIG), cytunwyd wedi hynny gan y Cabinet y byddai'r grant hwn yn cael ei ddefnyddio yn y ffyrdd canlynol:

- A525 cyffordd Marsh Road/Vale Road yn y Rhyl. Mae angen ei hail-wynebu a hefyd mae swmp y cyfarpar arwyddion traffig presennol dros 15 mlwydd oed ac angen ei ddisodli. Yn ogystal â'r gwaith wynebu ac arwyddion, mae hefyd angen gwneud gwaith ar y bont gyfagos. Amcangyfrif o'r gost am y gwaith ail-wynebu; disodli cyfarpar arwyddion traffig; rheilen amddiffyn cerddwyr (yn ôl y gofyn); wynebu ffrithiant uchel; a gwaith i roi sylw i'r potensial ar gyfer malurion damweiniol ar y droedffordd yw £430k.
- A525 o'r gylchfan wrth Gadeirlan Llanelwy hyd at Ysgol Glan Clwyd. Mae'r adran brysur iawn hon o'r ffordd yn ddiffygiol nawr a hefyd yn wael o ran gwrthwynebu llithriadau. Bydd ei ail-wynebu nawr yn atal rhagor o ddirywiad ac felly bydd yn fwy cost effeithiol. Amcangyfrif bod hyn yn costio tua £160,000.
- Heol y Castell yn Llangollen. O safbwynt Priffyrdd, mae'r ffordd yn methu, ond mae'r troedffyrdd palmant bloc bellach allan o siâp hefyd ac mae hyn yn dechrau arwain at faterion symudedd i ddefnyddwyr. Mae'r gwelliannau priffyrdd gofynnol gyda gwerth wedi'i amcangyfrif o £500,000. Mae trafodaethau'n digwydd o ran cynllun rhannu gofod llawer mwy yn Llangollen, a fyddai'n ymgorffori'r gwelliannau priffyrdd gofynnol. Byddai'r cynllun hwn dan arweiniad y gymuned yn costio dros £2m, a gellid defnyddio'r £500,000 fel arian cyfatebol i ddenu Cyllid y Loteri ar gyfer y cynllun ehangach. Os na fydd y cynllun ehangach yn dwyn ffrwyth, byddwn yn bwrw ati gyda'r cynllun gwella priffyrdd yn unigol.
- A525 Croesfan Twcan Ddeuol ger Parc Manwerthu Clwyd, y Rhyl. Mae'r Groesfan Twcan ddeuol bresennol hefyd dros 15 mlwydd oed ac angen un newydd. Yr amcangyfrif o'r gost i ddisodli cyfarpar arwyddion ac wynebu ffrithiant uchel yw £80k.

4.5 Tra croesewir y ddarpariaeth o'r Grant Ailwampio, fe wnaeth yr adroddiad cychwynnol i'r Pwyllgor Craffu Perfformiad yn Rhagfyr 2017 ei gwneud yn amlwg bod cynlluniau sylweddol o hyd o fewn y sir nad ellir eu hariannu, ac rydym yn gorfod rheoli'r rhain y gorau y gallwn; mae'r gwaith diweddar ar A547 Abergele Straights yn enghraifft amlwg o hyn. Yn ogystal, mae Atodiad A yn dangos, ar gyfer swmp o'r rhwydwaith, bod dirywiad amlwg yn ei gyflwr a bydd yn arwain at fwy o bwysau ar y gyllideb refeniw (oherwydd yr angen statudol i wneud ceudyllau'n ddiogel), felly bydd unrhyw fuddsoddiad cyn y pwynt hwn yn amhrisiadwy.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae'r gwaith hwn yn cyfrannu'n uniongyrchol at flaenoriaeth Clymu Cymunedau ac mae hefyd yn cysylltu â'r rhaglen Creu Cymunedau Cryf o ran estyn y ddarpariaeth cwrw isel, gan wella mynediad pobl. Yn benodol, rydym ni'n ceisio gwneud hyn ar hyd llwybrau strategol lle mae yna fudd cydfuddiannol gwell yn hytrach na diwallu anghenion unigolion. Yn ystod yr ychydig flynyddoedd nesaf byddwn yn pennu targedau ar gyfer deunyddiau y gellir eu hailgylchu, a fydd yn eu tro yn cysylltu â nod y Cyngor i leihau allyriadau carbon. Er mwyn pennu targedau uchelgeisiol mae arnom ni angen cynnal asesiad sylfaenol, a bydd hwn yn cael ei gynnal gyda hyn.

6. Faint fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Mae'r ystyriaethau cyllidebol wedi eu cynnwys ym mhrif gorff yr adroddiad.

7. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda Chraffu ac eraill?

Mae ymgynghori gydag Aelodau, Cynghorau Tref a Chymuned a thrydydd partïon eraill sydd â diddordeb yn broses barhaus wrth flaenoriaethu'r gwaith.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae'r adroddiad yn nodi sut y bwriedir defnyddio'r dyraniad grant cyfalaf ychwanegol. Mae hefyd yn tynnu sylw at ofynion cynnal a chadw dros y rhwydwaith. Gan fod y galw ar gyfalaf bob amser yn fwy na'r cyllid sydd ar gael, mae cyflwyniadau ar gyfer dyraniadau cyfalaf blynyddol yn cael eu hasesu a'u blaenoriaethu gan y Grŵp Buddsoddi Strategol a'u hadrodd i'r Cyngor. Mae hwn yn faes sy'n cefnogi blaenoriaethau corfforaethol y cyngor ac felly gellid ystyried achos busnes gan y bwrdd corfforaethol addas, o fewn y cyllid sydd ar gael.

10. Pa risgiau sydd yna ac oes yna unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Fel nad yw'r Cyngor yn agored i ymgyfreitha yn sgil methu cynnal a chadw ffyrdd, mae arnom ni angen dull cadarn i flaenoriaethu cynlluniau ac mae'n rhaid i hyn gael ei gefnogi gan weithdrefnau archwilio da a Chod Ymddygiad addas – sy'n ddichonadwy.

Mae'r risgiau eraill yn ymwneud ag argaeledd contractwyr i wneud y gwaith angenrheidiol, ond mae modd lliniaru hyn drwy brosesau cynllunio a chaffael da, ac mae'r rhain eisoes yn eu lle.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Mae Adran 7 o Gyfansoddiad y Cyngor yn amlinellu pwerau Craffu o ran adolygu a datblygu polisi, rheoli perfformiad ac ymgysylltu â sefydliadau allanol, yn cynnwys endidau cenedlaethol, i sicrhau bod diddordeb y bobl leol yn cael ei gynyddu drwy gydweithredu.

Swyddog Cyswllt:

Rheolwr Priffyrdd, Asedau a Risg

Ffôn: 01824 706875